Poštnina plačana v gotovini

Posamezna številka stane 1.— din

SLOVENSKI DELAVEC

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAVSKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.: 35—29 — POŠT. ČEK. RAČUN ŠT. 17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.— DIN LETNO) — ZA DRUGE NAROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.— DIN LETNO) — CENE OGLASOM PO DOGOVORU — LIST IZHAJA VSAKO SOBOTO

LETO II. LJUBLJANA, SOBOTA, 5. NOVEMBRA 1938. Štev. 44.

Tebe Boga hvalimo

Zemlja krog nas se pripravlja za zimski počitek. Kakor dobra mati je, ki lega po bogatem dnevu dela in sadov k zasluženemu počitku. Njeni sadovi so pospravljeni po žitnicah in shrambah. Človeški otroci z zadovoljstvom zro na blagoslov svojega dela. V obrazih izžareva zavest bližnje preskrbljenosti.

Mnogo je bilo truda in težav v preteklih mesecih, veliko je bilo naporov in znoja; skrb in bojazen pred negotovostjo je bila stalna spremljevalka. Hvala Bogu! Delo je imelo uspeh, rodila je zemlja sadove, dan je bil blagoslov. Stan, ki je pri svojem prizadevanju tako kakor nobeden drugi z naravo povezan, čuti, kako je v vsem ustvarjanju odvisen od blagoslova v njej — stan kmetov zato ob žitnicah in shrambah, hramih in senikih poje ne samo z ustnicami, ampak s celo svojo dušo Stvarniku in Vladarju v zahvalni teden svoj iskren: Tebe Boga hvalimo.

Mi pa smo stan proletarcev, stan ročnih delavcev, ki nas je usoda in civilizacija iztrgala iz neposrednega življenja narave. Za nas zima po zahtevah do nas ne zaostaja za poletjem. Bremena nam nalaga ista, samo še težja in težav še novih. Mi nimamo senikov, ne shramb, ne kašč. Naša zaloga je od petka do petka običajno enaka, skoro vedno pa prazna. V naših dušah ni zavesti preskrbljenosti za gotovo daljšo dobo združeno z delnim počivanjem. Skrb za nas nikoli ne umre, strah pred negotovostjo ne mine.

Stan mnogih brezdomcev smo, stan delovnih sil brez nakopičenih dobrin, brez premoženja, brez kapitala. Kakor bratje smo si v tisočih med seboj podobni vsi. Vsi kopljemo in grebemo in vrtamo pod zemljo v zemlji in nad njo za edinim utešujočim zakladom — za srečo.

Mnogi iz stanu je nikoli ne najdejo. V dušah milijonov je mrak in mraz doma. Srepo gledajo krog sebe in srečne kolnejo. V dušah ni ognja, v srcih ni solnca in ljubezen ne more vzcveteti. Ledeno veje mraz skozi misli in ustvarja črne naklepe, zločesto hotenje, zločinska dejanja, življenje sovraštva brez sreče za vse. Vsi ti ne pojejo hvalnice Bogu.

Mnogi izven našega stanu, ki jih je »sreča« povabila na svoje zemsko pirovanje, je tudi ne pojo. Ti ne rijejo za »srečo«. Tisto, za katero milijoni hrepene, imajo in vedo, da to sreča ni. Zakaj sreča ne živi ne v kaščah, ne v shrambah, ne ob senikih, ne v blagajnah, ne v plačah, ampak edino v bogastvu človeških src. To so prodali, zamenjali za lažen videz in sedaj je srce prazno, sreče ni.

Zahvalne nedelje zanje ni. Tudi ti hvalnice Bogu ne pojo.

Bratje pri delu, sreča je v srcu. Čisto srce jo doume, čisto srce jo rodi. V delavskem domovanju sem jo našel med kopo otrok, pri bolniški postelji katoliške matere se mi je nasmehnila, v objemu v bojih za načela osivelih revnih zakoncev se je sprostila in kakor ptičje petje gostolele pod nebeški svod svoj slavospev: Tebe Boga hvalimo. Takrat je bilo sredi zime, meni pa se je zdelo, da je vsa zemlja s cvetjem posuta.

Delavski stan smo. Nič nimamo, za kar bi nas svet zavidati hotel. Vendar je tako vredno, da za zahvalno nedeljo tudi mi hvalnico pojemo. Mi v naši organizaciji zase in za njeno rast prav posebno. Vero imamo, z njo upanje in pa ljubezen. Srce imamo, ki ga sovraštvo otrovalo ni. Delo imamo in roke, ki ustvarjajo, razum, ki snuje. Plačilo prejemamo, včasih veliko preborno, a tudi zemlja mnogokdaj preveč skopari. Družine imamo in z njimi skrbi. V težkih časih pa se vendar kakor v solnem kopljemo v borbah za zmago nad zmedami in lažmi, nad hinavščino in zapeljavanjem nad nasiljem in izrabljanjem. V tisočerih drobnih kapljah blagoslov na nas rosi, v nagli hitri rasti Bog podpira naše organizacijske smeri. Pri nas ni teme. Pri nas je dan in v srcih je Solnce, ki še v mnogih bridkostih iz tisočeri niti tke nevidno tenčico za srečo, da včasih v dušah zazveni z vsemi strunami: Tebe Boga vabimo!

Da tudi mi delavci imamo svojo zahvalno nedeljo, ima jo naša ZZD. V svoji revščini smo od Boga veliko prejeli, mnogo zahvale smo mu dolžni.

Zdravstvena politika in strokovne organizacije

Važnost zdravstvene politike.

Zdravstveno stanje naroda je predvsem odvisno od stopnje njegove prosvete, njegovega gmotnega stanja in razumevanja za zdravstvene potrebe med vsemi sloji. Naloga oblasti je, da s pomočjo svojih strokovnjakov v prvi vrsti zdravnikov in zdravstvenih ustanov delujejo med narodom za zdravstveno prosvetitev in širjenje vseh sredstev, ki so potrebna za vzdrževanje zdravja in onemogočenje razvoja bolezni. Predavanja, predstave, brošure, letaki, predavanje v šolah, posvetovanje v zdravstvenih ustanovah itd. vse to služi širjenju znanja in razumevanju zdravstvenih potreb v narodu. Vendar to še ni dovoljno za polen uspeh teh stremljenj.

Potreba zdravstvene politike za delavstvo.

Posebno važno je vprašanje zdravstvene politike za delavski stan. Iz izkušnje vemo, da je stopnja higijenske kulture med obrtniškim in industrijskim delavstvom jako nizka, čeprav družabni položaj in življenje tega stanu zahteva ne samo temeljito poznanje higijenskih osnovnih pravil, temveč tudi primerno sprovajanje teh pravil v prakso. Zdravje delavstva ogrožajo mnoge nevarnosti. Dovoljno je imenovati one, ki izvirajo iz tega, da je relativno veliko število ljudi natrpano v malih stanovanjskih prostorih. To predstavlja vedno veliko nevarnost prenosa kužnih in kroničnih nalezljivih bolezni, posebno tuberkuloze in povečano nevarnost obolenja za dojenčke in otroke.

Delo in bivanje v delavnicah, njihova ureditev, obdelava materiala itd. predstavlja važno vprašanje za gospodarstvo in zdravstveno politiko, ker nosi v sebi škodljive vplive za zdravje. Zato je potrebno primerno zdravstveno znanje in razumevanje za izvedbo zdravstvenih predpisov. Delavstvo se mora tega zavedati in podvzeti vse to, kar je v interesu njegovega zdravstvenega napredka. Kakor rečeno imajo oblasti v tem oziru veliko odgovornost, vendar ne morejo same rešiti vsa ta pereča vprašanja. Izkušnja nas uči, da se često težje najde prava pot za zaščito posameznih delavcev, kakor rešitev zdravstvenega vprašanja preko delavskih organizacij. V človeški naravi je že tako, da posameznik raje izvaja gotove predpise, če mu jih njegov zaupnik priporoča ali, če jih skupno izvajajo. K temu pride še dejstvo, da se podzavestno čustvovanje večjega števila ljudi s pomočjo samoupravnih organizacij lažje izraža in močneje pokaže kakor, če isto delajo posamezniki.

Del. strok. organizacija v službi zdravja delavstva.

Delavske organizacije morajo zaradi tega delo za zaščito zdravja vzeti v svoj program, ker imajo možnost postaviti gotove predloge in program za zboljšanje zdravstvenega stanja delavstva. Isto tako lahko pridobivajo svoje sotrudnike za pomoč v teh stremljenjih in lahko služijo potrebni zdravstveni propagandi. Člani organizacij se tako najlažje usposabljajo za razumevanje in izvrševanje zdravstvenega dela.

Socialna in zdravstvena zakonodaja v Jugoslaviji predvideva gotove mere za sodelovanje delavskih organizacij z zdravstvenimi ustanovami in za poboljšanje zdravstvenega stanja delavstva. Po nekaterih odredbah je prenešena odgovornost za higijensko zavarovanje in zaščito delavcev, deloma na delavstvo samo. Delavstvo torej lahko prevzame skrb za svoje zdravje v svoje roke, če ima dobro lastno organizacijo. Na ta način bo najlažje prišlo do svojega cilja, ker v organizaciji je razdeljena odgovornost na vse člane. Ne smemo pozabiti, da je zdravje temelj sreče in zadovoljstva. Udejstvovanje v tej smeri znači pravilno reševanje posameznih socialnih in gospodarskih vprašanj. Zavedni delavci se morajo zaradi tega čim več zanimati za ta vprašanja. To služi dobrobiti in napredku ne samo njih samih in njihovih družin, temveč celemu narodu in državi. Če je delavstvo zadovoljno, za kar je glavni predpogoj zdravje, predstavlja močan temelj družabne skupnosti. Zato je delo za zdravje delavskega stanu sestavni del programa prave delavske stanovske strokovne organizacije.

ZZD v boju za zdravstveno zaščito delavstva.

ZZD se bori dosledno za natančno izvedbo zdravstvene in varnostne zaščite delavstva v samih obratih in delavnicah po tozadevnih določbah zakona o zaščiti delavcev in obrtnega zakona. Zahtevamo pa tudi, da nam oblasti z izdajanjem natančnejših določb in strogim nadzorstvom pri tem delu priskočijo na pomoč. Izven obratov se pa ZZD bori za zdrava in cenena delavska stanovanja, kar je glavni predpogoj za zdravje delavstva in njegovih družin.

Minimalne plače so prenizke

Z banovo uredbo od 31. julija 1937 so bile določene na podlagi člena 2. uredbe o minimalnih plačah za območje Dravske banovine, in sicer s posebno lestvico, ki uvršča industrijo kakor tudi trgovino in obrtne obrate v tri grupe, poleg tega pa predvideva za gotove stroke izjemne minimalne mezde od din 1.80 do din 2.— na uro.

Po 1. avgustu 1937 so se gospodarske in socialne razmere zelo spremenile ter so zlasti porasli stroški za preživljanje, tako, da smatrajo strokovne organizacije za nujno potrebno prilagoditev minimalnih plač novim razmeram, ker v doglednem času ni pričakovati kakih bistvenejših sprememb današnjih draginjskih razmer.

Po vsestranskem razmotrivanju današnjega položaja so prišle delavske organizacije do zaključka, da je za območje Dravske banovine edino primerna enotna minimalna plača din 3.— za nad 18 let staro delavstvo.

Sedanjo lestvico plač so zaradi uvrstitve obratov v posamezne grupe marsikateri delodajalci smatrali za lestvico »realnih« plač, katerih primernost draginjskim razmeram in vrednosti delavčevega dela je že ugotovila kr. banska uprava. Pri večini pogajanj, zlasti v obrtnih strokah so strokovne organizacije naletele na take in podobne ugovore delodajalcev.

V času po 1. avgustu 1937 je odpadla tudi glavna ovira za enotno minimalno plačo s tem, da je bila uvedena minimalna plača v vseh sosednjih banovinah ter je tako odpadlo sklicevanje na »konkurenco« iz sosednih banovin, ki je bila na zadnji anketi glavni razlog za določitev nižjih minimalnih plač.

Ne samo potreba po najskromnejšem eksistenčnem minimumu diktira uvedbo najvišje možne minimalne plače v Dravski banovini, marveč so tudi v preteklem letu sklenjene kolektivne pogodbe v obrtnih podjetjih jasen dokaz, da je edino le enotna minimalna plača din 3.— v obojestranskem interesu, ker bo uvedba te plače vsaj nekoliko omejila nelojalno konkurenco na račun nizkih delavskih plač onih krajev, kamor doslej delavske strokovne organizacije še niso prodrle.

Izjeme čl. 3., ki so bile delno utemeljene lansko leto, zdaj niso več utemeljene, kar dokazujejo v tem času med organizacijami in prizadetimi podjetji sklenjeni mezdni sporazumi, ki predvidevajo višje urne plače. Večina v čl. 3. navedenih podjetij ima dolgoročne dobavne zaključke ter se je njih gospodarski položaj izboljšal.

Istočasno s spremembo sedaj veljavnih minimalnih plač naj blagovoli zato kr. banska uprava odrediti tudi minimalne odškodnine za vajence, ki naj bi veljale vse dotlej, dokler ne bo ministrstvo zo socialno politiko tega vprašanja rešilo z uredbo, predvideno v čl. 268. o. z. Večina vajencev ne prejema nikake odškodnine, nasprotno morajo v več primerih še starši plačevati mojstrom odškodnino za učenje. Vajenec že v drugem, gotovo pa v tretjem letu ni samo neproduktiven učenec, marveč je že zaposlen pri produkciji ter ima mojster od njega korist in je gotovo upravičena zahteva, da dobi vajenec za to delo vsaj minimalno odškodnino.

Pozivajoč se na čl. 2. in 3., točka 1. in 2. ministrske uredbe o minimalnih plačah, prosimo za razpis ankete in odreditev novih minimalnih plač, ki naj se odrede v smislu naših navedb enotno, upoštevajoč pri tem določbe člena 2., t. 4. uredbe za gospodarske in socialne razmere, posebno pa stroške preživljanja in izdatke produkcije.

Akcijsko-tarifni uspehi Jugorasa

Kakor je v Sloveniji ZZD stopila v življenje, da poseže z novim programom in po novih metodah v boj za koristi delavskega stanu ter pometa z ostarelimi in skrhanimi ideologijami, ki delavstvu niso priborile prav ničesar, tako je na jugu naše države zrastel nov strokovni pokret Jugoras.

V dveh letih boja proti lažnjivim apostolom marksizma, je postal Jugoras v južnih krajih odločilen faktor v boju delavstva za svoje pravice. ZZD in Jugorasu skupen sovražnik se nahaja v stanju razkroja. Boj je težak, kajti delavske socialne ustanove so v rokah social-komunistične birokracije, ki se vzdržuje z naukom laži o rdečem raju. Razen tega je dobival naš sovražnik milijonske svote iz inozemstva, da s pomočjo njih kupi laživoditelje delavstva, ki ga naj preslepijo in odvedejo na stranpota, da nikoli ne bi doseglo to, kar mu gre.

Številni uspehi Jugorasa in ZZD so zmajali temelje social-komunistične trdnjave; rdeči te uspehe ne bodo priznavali svojim pristašem, ker vedo, da jim je v tem primeru še hitreje odklenkalo, kakor se bo to itak zgodilo. Zmožni so samo enega: tiščati glavo v pesek in vse zanikati. Vendar kljub vsemu jih zapušča delavstvo.

V naslednjem hočemo podati kratek pregled uspehov zadnjih mesecev, katere je dosegel Jugoras :

V podjetju »Granit« v Jablanici so hoteli rdeči z vsemi silami onemogočiti volilno akcijo Jugorasa. Toda najzanimivejše pri celi stvari je dejstvo, da niti sami niso mogli sestaviti kandidatne liste, ker nimajo delavstva za seboj, tako, da je ostala samo lista Jugorasa, ki je dobila vseh 5 zaupnikov ter je Jugoras sklenil s podjetjem ugodno kol. pogodbo.

V tekstilni tovarni »Posavina« na Unki je dosegel Jugoras 12% povišanje plač; priznanje delavskih zaupnikov, novo kolektivno pogodbo, in se je podjetje zavezalo, da bo zaposlilo delavce le s posredovanjem Jugorasa. Tudi za usnjarske delavce v Belgradu je Jugoras sklenil kolektivno pogodbo, ki jo pa niso podpisali vsi podjetniki. Na intervencijo Jugorasa je bila kolektivna pogodba razširjena na vsa podjetja mesta Belgrad na isti način, kakor je g. ban dr. Natlačen razširil kolektivno pogodbo stavbincev na celo banovino.

Zveza brivcev in frizerjev Jugorasa je sklenil za področje mesta Belgrad kolektivno pogodbo, ki je takoj stopila v veljavo in s katero so delovni pogoji v marsičem zboljšani, zlasti v plačah. Prejšnja pogodba, ki so jo sklenili še rdeči, je predvidevala nižje in enake plače za vse uslužbence stroke brez ozira na starost in kvalifikacijo.

V Dubrovniku so imeli pekovski delavci kolektivno pogodbo, ki je bila podaljšana za eno leto, ali se delodajalci odredb pogodbe niso držali. Vsled tega so hoteli pekovski pomočniki stopiti v stavko. Na posredovanje Jugorasa je prišlo do pogajanj in so delodajalci končno v prisotnosti inšpektorja dela podpisali zapisnik, s katerim izjavljajo, da se bodo točno ravnali po določilih kolektivne pogodbe.

V Belgradu je sklenjena kolektivna pogodba za vse pečarsko-lončarske delavce. Pogajanja za to pogodbo so trajala izvanredno dolgo, ker so rdeči Ursovci igrali oslovsko vlogo in delali delodajalcem usluge. Delodajalci so namreč imeli z Ursovci sklenjeno kol. pogodbo, ki pa ni bila registrirana pri inspekciji dela. Pogodba je bila slaba, ali je niso hoteli odpovedati ne eni ne drugi. Delodajalci zaradi tega, ker so imeli od tega koristi, rdeči pa zato, ker za seboj niso imeli delavstva. Končno so delodajalci uvideli, da je najbolje popustiti, ker je pretila stavka. Z novo kol. pogodbo so plače povišane za celih 20%.

Podružnica Jugorasa v Novem Sadu je sklenila kol. pogodbo za pekovske pomočnike, ki vsebuje povišanje plač in druge ugodnosti, ter so dobili kolektivno pogodbo tudi delavci elektroinstalaterskih podjetij; najugodnejša je pa novo sklenjena pogodba za stavbince v Novem Sadu, ki jim prizna tudi sindikalno borzo dela. Mizarski delavci v Novem Sadu so stavkali 7 tednov. Na intervencijo Jugorasa, ki je vodil pogajanja, je prišlo do sporazuma z delodajalci in je bila podpisana kolektivna pogodba z veljavnostjo enega leta. Z novo pogodbo so delavci dosegli povišanje plač za 25 par na uro.

V Nišu so predstavniki Sekcije monopolskih delavcev, ki je včlanjena v Jugorasu, predložila tamošnji banski upravi spomenico, s katero prosijo za posredovanje o sporu med delavci in upravo tobačne tovarne v Nišu po vprašanju sklepanja kolektivne pogodbe.

Jugoras v omenjeni spomenici ugotavlja, da so z novim pravilnikom o zaslužku regulirane samo plače stalnih monopolskih delavcev, medtem ko za okoli 450 nestalnih delavcev, ki so že več let zaposleni v tobačni tovarni, pravilnik ne pride v poštev in so zaradi tega ti delavci mnogo na slabšem.

Razen tega trdi Jugoras, da tudi ostali delovni pogoji v tovarni niso dobri in je uprava tovarne nelojalna pri sprovajanju zakonskih predpisov, ki se nanašajo na zaščito delavstva. Predvsem je bilo delavstvo nezadovoljno z načinom, kako je postopala uprava tovarne pri razvrstitvi delavstva po novem pravilniku, ker se uprava ni ozirala na mnenje obratnih zaupnikov.

ZZD za gozdno-žagarske delavce

V četrtek, dne 27. oktobra se je vršila v Zagrebu anketa, katero je sklicalo centralno tajništvo Delavskih zbornic radi proučevanja položaja in potreb delavcev, ki so zaposleni s sekanjem, obdelavo in transportom lesa v gozdovih in na žagah, da bi se na ta način ugotovilo, kakšne so gmotne razmere gozdno-žagarskega delavstva, (mezde, delovni čas) in v koliko se izvaja obstoječa socialna zakonodaja za gozdne delavce, (zavarovanje pri OUZD, starostno zavarovanje, zakon o zaščiti delavcev, obrtni zakon, minimalne mezde itd.), katerih je v Sloveniji 8420.

Od Zveze združenih delavcev se je ankete udeležil strokovni tajnik tov. Luzar.

Predsednik Delavske zbornice je uvodoma ugotovil, da med povabljenimi pogreša zastopstvo Delavske zbornice iz Sarajeva, nakar je tajnik prečital 12 strani obsegajočo spomenico, ki obravnava težkoče gozdno-žagarskih delavcev.

V debati je **zastopnik ZZD** poudarjal potrebo, da se ravno v tej stroki naj pazi na to, da bo delavstvu plača zaščitena, kar se lahko omogoči samo na ta način, če bo moral tudi delodajalec jamčiti za delavčev zaslužek, čeprav je delo morda prevzel kakšen akordant. Dogajajo se namreč primeri, da akordantje najete delavce pri plačilu oškodujejo in ti nimajo od koga terjati svoj zaslužek, ker se sam delodajalec izgovarja, da on delavce ni najel in zaradi tega tudi ne more prevzeti zakonita jamstva kot delodajalec, akordantje pa v pravnem smislu tudi ne veljajo kot delodajalci. Razen tega je ugotovil zastopnik ZZD, da stoji delavstvo gozdno-žagarske stroke glede zdravstvenega skrbstva na najprimitivnejši stopnji in se mora zato temu vprašanju posvetiti primerno pozornost.

Nadalje je debata ugotovila, da delavstvu te stroke primanjkujejo zlasti zdrava stanovanja in da večinoma tudi vprašanje delavskih kuhinj ni urejeno.

Končno je bil sestavljen zapisnik in konkretni predlogi za zboljšanje položaja gozdnih delavcev, ki bodo predloženi na merodajna mesta zlasti ministrstvu za gozdove in rudnike.

20 letnica osvoboditve

28. oktobra je preteklo dvajset let od dneva, ko se je Slovenski narod po večstoletnem suženjstvu otresel avstrijskega jarma in postavil svojo prvo slovensko narodno vlado. To je bil dan našega vstajenja in je zato postal in ostal naš slovenski narodni dan, na katerem se s hvaležnostjo spominjamo buditeljev naroda in glasnikov svobode, predvsem pa našega narodnega voditelja dr. Korošca, ki je v majniški deklaraciji leta 1917 pred vsem svetom izpovedal želje in stremljenje slovenskega naroda.

Na žalost so se še po osvoboditvi našli ljudje, ki so nas hoteli oropati sadov, katere nam je prinesel 28. oktober. Odvzeti so nam hoteli stoletno kulturno tradicijo in pogoje za nemoteno rast; naš slovenski jezik so nam hoteli zamenjati z neko svojevoljno mešanico in nam odreči našo narodno samobitnost, ki tvori temelj našega državotvornega dela v jugoslovanski državi.

Čas je dokazal, da naš narod s stremljenjem teh ljudi ni bil nikoli soglasen in jih je zato odrinil v preteklost, da more rasti in napredovati ter tako postati močan seber države vseh Jugoslovanov.

Gibanje tekstil. delavstva

V torek, dne 25. oktobra je bil prvi razgovor med zastopniki Zveze delodajalcev tekstilne stroke in centralnim tarifnim odborom, ki je iznesel težnje tekstilnega delavstva za zboljšanje obstoječe kolektivne pogodbe po tozadevnih sklepih konferenc zaupnikov v Ljubljani, Mariboru, Kranju in Celju.

Razgovor ni imel značaj pogajanj, vendar se je dalo iz njega razvideti, da se vsa pereča vprašanja ne bo dalo rešiti kar na hitro roko, čeprav so zastopniki delodajalcev izjavili, da so pripravljeni za sporazumno ureditev delovnih pogojev. Po želji delodajalcev bo Delavska zbornica do 5. novembra predložila vse želje in zahteve delavstva. Nato se bodo delodajalci o tem posvetovali in zavzeli svoje stališče, nakar se bodo pričela pogajanja.

Svarimo tekstilno delavstvo, da ne naseda brezvestnim demagogom, ki hočejo ustvarjati nerazpoloženje med delavstvom in to izkoristiti za to, da bi si tekstilci z nepremišljenimi dejanji poslabšali svoj položaj.

OPOZORILO.

Veliko naročnikov je upoštevalo našo prošnjo za poravnavo naročnine.

Vljudno prosimo tudi ostale cenjene naročnike, ki še niso poravnali naročnine, da to store vsaj do 15. novembra 1938, sicer jim bomo list ustavili.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(48(Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

6. novembra je Kerenski vsem četam zapovedal skrajno bojno pripravljenost, križarki »Aurora« pa, da takoj zapusti petrograjski pristan. Njegova odredba je ostala mrtva črka. Justični minister je odredil postopanje proti vojaško-revolucionarnemu komiteju radi veleizdaje. Več boljševiških oficirjev je bilo aretiranih, komunistični listi prepovedani, vojaki so morali ostati v vojašnicah, s pozivi so pomirjevali ljudstvo. Uradništvo po vsej državi je prejelo brzojavke, da vsako polastitev oblasti po boljševikih v kali zatre.

Ta dan so zimsko palačo stražili ženski bataljoni. Lahka artiljerija je stala v pripravljenosti. Vladne čete so zasedle javna poslopja in mostove čez Nevo, vsi avtomobili so bili rekvirirani. Onim v palači Smolny so prekinili telefon. Kerenski je bil smrtno bled in tresel se je od razburjenja. Bližnje ure bodo odločile.

Vojaško revolucionarni-komite je bil istotako mrzlično na delu. Odredil je, da se zaprte tiskarne s silo odpro in prepovedani listi dalje tiskajo ter pod vojaškim nadzorstvom razprodajajo po ulicah. Mnogo delavcev je dobilo orožje. Letaki so hujskali vojake k nepokorščini. Nek avto oddelek je mesto v Zimsko palačo zavil naravnost v Smolny-šolo.

S fronte odpoklicani polki so ostali nekje na potu ali pa so se pridružili rdečim gardistom. Na večer so boljševiki zasedli telefonski urad ter sedaj oni pretrgali zveze z Zimsko palačo. Polkom na fronti so ukazali, da se v varstvo sovjetov takoj odpravijo v Petrograd. Drzno so poslali ministrskemu predsedniku letak, ki so ga razdeljevali po ulicah, z vsebino: »Vojaki, bodite pripravljeni na boj proti provizorni vladi. Kdorkoli bo poskušal s kakšnimi ovirami, s tem se bo postopalo kot s sovražnikom revolucije!«

Kljub takšnemu veleizdajalskemu početju Kerenski še vedno ni imel poguma, da bi vojaško-revolucionarni komite aretiral. Zadovoljil se je s tem, da je v predparlamentu grmel proti boljševikom in navduševal na boj proti njim. Besede, a nobenih energičnih dejanj.

Meščanski tisk naslednji dan niti omenil ni teh dogodkov. V prestolici so mnogi meščani slutili skorajšen prevrat. Ceste so se praznile. Petrograd, včeraj še tako živahen, je bil danes podoben pokopališču. Vsakdo se je tresel za svoje življenje, saj je bila dobro znana surovost boljševiške soldateske, ki je javno kričala: »Vojska brez usmiljenja, maščevanje brez usmiljenja, brez usmiljenja pokolj buržuazije, ki nam je doslej izsrkavala našo srčno kri!« Kljub vsemu temu pa so ostala gledališča in kina še nadalje odprta. Vedno so se še našli ljudje, ki so kakor ptič noj skrivali glavo v pesek, da ne bi videli prihajati grozeče nevarnosti. Še isto noč se je pričela bitka, ki naj pomete z menjševiki in uniči buržuazijo.

7. novembra 1917. je vojaško-revolucijonarni komite pričel ofenzivo s tem, da je nekatere kolodvore, elektrarno in važnejše mostove zasedel z vojaštvom. Eno uro pozneje je križarka »Aurora« svoje topove stavilz boljševikom na razpolago. Prikorakali so številni mornariški oddelki. Ob šestih zjutraj je morala državna banka izročiti ključe. Ko je sonce vzhajalo, so v varstvo komunistov prispele torpedovke. Pri tolikšnem nastopu boljševiških sil so vladi zvesti polki mirno ostali v vojašnicah. Ob sedmih je bil zaseden most pred Zimsko palačo, istočasno pa tudi važnejši, to je varšavski kolodvor. Za Kerenskega ni bilo nobenega upanja več. V njegovih polkih je bila splošna zmešnjava in panika. Samo straže, po večini ženski bataljoni, so še ostale na svojih mestih pred palačo. Kerenski, razburjen, kakor je bil, je diktiral svoja povelja pismeno, ustmeno, telefonično: »Mostove pred palačo takoj zapreti, na dvoru izkopati strelske jarke!« Oficir in pet vojakov je udarilo ven. Pred njihovimi revolverji so boljševiki, ki so ravno hoteli vdreti, zbežali. Kerenski je hitel na telefon, da bi poklical pehoto iz bližnjih vojašnic. Nobenega odgovora. Sedel je v odprt avto in drvel po ulicah glavnega mesta proti severni fronti; nadejal se je, da z močnim armadnim zborom reši Petrograd. Prepozno. Kerenski se ni več vrnil.

V njegovi odsotnosti je boj proti komunistom vodil polkovnik Polkovnikov. Toda kaj naj napravi z nekaj oficirskimi pripravniki, po večini še otroki in pa z nekaj stotinami uniformiranih žensk, ki so bile vse utrujene in izstradane? Že 24 ur niso imele nobenega počitka, niti živeža. V neprestanem strahu, v obleganju sredi mesta in gotovi smrti zapisani — so vsi izgubili živce.

Ob 10. dopoldne so boljševiki izdali sledeči proglas: »Provizorna vlada je odstavljena, državna oblast je prešla v roke vojaško-revolucionarnega komiteja. Vse je doseženo, radi česar je šlo ljudstvo v boj namreč: takojšna ponudba demokratičnega miru, odprava veleposestva, nadzorstvo delavstva nad proizvodnjo, sovjetska vlada. Živela revolucija delavcev, vojakov in kmetov!«

Okoli poldneva je bila Marijina palača obkoljena. Tu zbrani člani parlamenta so s protestom zapustili sejno dvorano. Ob treh popoldne je na seji delavsko-vojaškega sosveta Trocki izjavil: »Vlada je padla. Nekaj ministrov je že aretiranih, drugi se v Zimski palači komaj še branijo. Tudi te bomo zaprli. Doslej je šlo vse to brez prelivanja krvi. Komunizem je zmagal!«

Medtem ko je Trocki govoril, se je v notranjost palače Smolny priplazil majhen človek, s čepico na glavi, z očali na nosu in robcem pred obrazom ter bojazljivo skočil v dvorano, kjer je bil zbran vojaški oddelek boljševikov. Ta mali človek je bil Lenin. Skrival se je dosedaj, a vendar je bil ravno on duša vstaje. Bil je burno pozdravljen. Tresoč se veselja je z vidnim razburjenjem govoril svoj prvi govor kot nekronani »rdeči car«: »Dosegli smo naš cilj. Brez buržujev in menjševikov bomo sestavili vlado. Takoj bomo postavili nov upravni aparat. Naša revolucija bo vodila do popolne zmage in razvoja komunizma. Kapital izgine. Kmet bo stopil na mesto veleposestnika, vojne je konec, Rusija je socijalistična država. Delavstvo celega sveta nam bo vzklikalo. Nadaljni naš cilj pa je svetovna revolucija!« (Dalje prih.)

Z delavskih bojišč

Iz centrale

Delavci imajo 50% popusta za obisk predstav v narodnem gledališču. Na prošnjo prosvetnega odseka Delavske zbornice je uprava narodnega gledališča (drame in opere) dovolila 50 odstotni popust za obisk gledaliških predstav vsem delavcem, ki so člani strokovnih in kulturnih organizacij, registriranih pri Delavski zbornici.

Delavci se naj poslužijo te ugodnosti, ki bo po izjavi gledališke uprave z novim letom usahnila, če se bo izkazalo, da kljub znatnemu popustu delavci ne zahajajo v večjem številu v gledališče.

Potrdilo, s katerim se kupi pri gledališki blagajni polovično vstopnico, dobijo naši člani v centrali ZZD, Ljubljana, Čopova ulica 1.

Ljubljana

Fotografi. Ker gledamo vsi za tem, da se delavčeva morala dvigne, vedno in vedno opozarjamo svoje sotovariše do večje solidnosti, ne samo pri delu, pač pa tudi v zasebnem in javnem življenju.

Glavno podporo bi moral dobiti delavec ali pomočnik v tovarni ali delavnici ravno od predstojnikov, pa je vsaj v zadnjem slučaju ravno nasprotno.

Pa se ustavimo pri pomočniškem izpitu! Majhno število vajencev je naredilo pomočniški izpit. Namenjeni so bili za odhod, pa se oglasi mojster, ki je prišel z njimi ter predlagal na izredno duhovit način, češ, gospodje, ker se vas vajenci bojijo povabiti na kozarček vina, vas povabim jaz v njihovem imenu. Saj nimajo nič proti! Mojstri so bili seveda zadovoljni, vajenci so pa hočeš ali nočeš odšli z njimi v neko gostilno, kjer so naročevali liter za litrom. Zanimivo je pa to, da je morala za ta vzgojni zgled financirati »novopečena« pomočnica in sicer s tem, da je dajala nekemu mojstru pod mizo denar, ki ga je imela za vlak, ne da bi to drugi opazili.

Zamislimo se samo in se vprašajmo kakšno generacijo smemo pričakovati, če se bodo taki dogodki vršili še v večjem obsegu.

Groblje

V nedeljo, 6. t. m. bo seja obeh odborov podružnic ZZD. — Važno, zato pridite vsi odborniki točno in sigurno. — Čas kakor običajno. — ob 7. zjutraj.

Drugo nedeljo, 13. t. m. pa bo članski sestanek obeh podružnic (Jarške in Grobeljske) in sicer po drugi maši, t. j. ob ½10 dopoldne. Na ta sestanek povabimo tudi naše tovariše iz Komende, ki radi sezonskega dela poleti nimajo sestankov. — Pride tudi zastopnik centrale. Vsak pa naj s seboj privede še svojega prijatelja, ki še ni član naše organizacije, pač pa z njo simpatizira, a se ne upa prekrstiti zaradi pritiska nasprotnikov. Le brez bojazni. Nihče nam nič ne more, če delamo po krščanskih načelih in po načelih papeževih okrožnic.

Mnogi že uvidevajo, da lezejo na stranpota, toda ne po lastni krivdi, ampak po krivdi naših nasprotnikov, ki pod krinko »krščanska delavska organizacija« vodijo naše delavce in somišljenike na stranpot, ki vodi v Rusijo. Krščanski delavci, zapomnite si kaj pravi pregovor: »Kdor se med otrobe meša, ga svinje pojedo!«

Celje

K »zeleni zgodbi«.

Že dolgo časa je naše delavstvo na tem mestu pričakovalo odgovora na »Zeleno zgodbo« v eni izmed zadnjih številk »Delavske pravice«. Zakaj ni bilo odgovora? Čakali smo še kakšnega popravka in pojasnila, ko je eden že bil priobčen. Reči pa moramo, da bi bilo bolje, da tega popravka ne bi bilo, ker je stvar le zaostril, ne pa omilil. Vsak, ki je omenjeni podlistek prebral, je čisto opravičeno menil, da gre za čisto določenega duhovnika in čisto določeno grupo delavstva ZZD in sicer našo. Je pa podlistek prenerodno napisan, da bi se moglo posrečiti sedaj naknadno kakšno izmikanje češ, da ni bil nihče napaden in da je podlistek le slika splošnega dogajanja zadnjih dveh let. Celjani dobro vemo, da je mogel članek napasti samo Celjan in ga razume samo Celjan in zato tudi Celjani odgovarjamo upoštevajoč tudi kasnejši popravek. Mislimo pa, da so drugi poklicani, da zabranijo takšno klevetniško pisanje o katoliških duhovnikih v »krščanskih listih«. Omenimo le besede, ki so jih napisali »Mi mladi borci«: »Ali ne bi bilo torej zelo prav, da bi »Delavska pravica« prav resno vprašala ne nas, ampak sebe: Ali se more še misliti, da je vzgoja, ki jo delavstvu in delavski mladini daje »Delavska pravica«, prava vzgoja?« Mar je to krščanska vzgoja? Mar je to sploh vzgoja? In to glasilo naj bo glasilo krščanskega delavstva?!«...

Tolikokrat beremo v omenjenem glasilu lepe besede o ljubezni in edinosti, ki da jo baje mi rušimo. Ali je pa v skladu z njihovimi lepimi nauki, da duhovnika, ki se je leta in leta trudil v njihovi organizaciji, potem, ko so mu delo onemogočili, naprtijo goro podtikanj in obrekovanj. Prizadetemu je dalo naše delavstvo na zadnjem članskem sestanku iskreno zadoščenje, kolikor pa po izjavi kasnejšega popravka letijo očitanja na duhovnike sploh, so drugi dolžni storiti svoje.

Po vsem tem se tudi preveč ne čudimo, da si upa pisec »Zelene zgodbe« vreči naši podružnici ZZD v obraz očitek, da namreč delavke ZZD s svojimi intrigami drugim kruh odjedajo. Saj to je menda mislil »lažnjivi kljukec«, ko je zapisal:«... in doma: g. šef se smehlja pomoči lojalnih delavcev in delavk, ko marsikatera vržena iz službe zastonj ugiblje odkod ta plaz nesreč.«

Marsikak očitek smo že molče prenesli. Smatramo pa za svojo dolžnost, da sedaj spregovorimo, ker smatramo za najhujši očitek strokovni delavski organizaciji, da drugim kruh odjeda. Proti takšnim klevetam je naša kronika najboljši dokaz. Poznamo slučaje, ko je dobila delavka na posredovanje ZZD službo, nobenega slučaja pa ni, da bi naša podružnica spravila koga ob službo. Sedem mesecev komaj naša podružnica živi, pa ima za seboj 14 popolnoma uspelih intervencij, ki so delavkam — tudi iz vrst, iz katerih je ta očitek padel — rešile težke stotake. Prav pred kratkim je bila služba treh delavk na nitki, a odbornice ZZD niso mirovale prej, dokler niso vsem kruh rešile.

Tako naša organizacija dela, ker smatramo, da je bolj v duhu krščanske ljubezni do bližnjega hoditi težke poti od šefa do delovodje in prositi za tovariše in tovarišice kot pa metati klevete na druge.

Kranj

Nečloveško ravnanje s tekstilnim delavstvom

Kolektivna pogodba tekstilnega delavstva sklenjena 23 septembra 1936 je tako slaba in pomanjkljiva, da se vsak resen opazovalec delavskega pokreta izprašuje, kako so sploh mogli zastopniki delavskih strokovnih organizacij na tako kolektivno pogodbo pristati in svoje podpise žrtvovati. Sicer pa drugega izhoda iz te nečastne stavke imeli niso, — kot edino to, da sprejmejo milostni poklon, — zveze delodajalcev, ki so bili po nesrečnem koncu stavke gospodarji položaja. Skratka, usoda delavstva je bila v rokah podjetnikov. Iz tega se lahko sklepa zakaj ta kolektivna pogodba ne odgovarja vsem življenjskim potrebam našega delavstva. Ali temu ni krivo delavstvo samo, ampak kolovodje poražene stavke, katerim ni šlo za delavske koristi — le samo za uspeh Moskve.

In kdo okuša danes grenkobo te nedelavske pogodbe? Delavstvo — in to samo delavstvo, nad katerim se je leto 1936 na tako krut način maščevalo in se še maščuje.

Razkroj delavskih organizacij, padec števila organiziranega delavstva na eni strani a na drugi strani pa ogromna večina neorganiziranega delavstva je dalo povod podjetnikom do tega, da se danes ta skromna nedelavska kolektivna pogodba popolnoma ne izvaja. In priznati se mora, da v nekaterih tekstilnih podjetjih danes vladajo neznosne razmere glede delavstva. Kvalificirani in nekvalificirani delavci so plačani vsi skupaj po 3 dinarje na uro, in vse eno je — so na zelo odgovornih mestih ali ne. Samo pripadniki neke viteške napredne organizacije so plačani kot se spodobi. Nadurna mezda se plačuje po tovarniškem sistemu in ne po kolektivni pogodbi. Podjetje izplačuje delavstvo na 14 dni in nadure šteje od 96 naprej in je podjetju vse eno ako je delavec delal dnevno 12—14 ur, ali kateri dan v tednu sploh ni delal in če tudi po krivdi podjetja mu je podjetje tiste izgubljene ure nadoknadilo z čez urami in šele presežek od 96 ur naprej podjetje plača delavcu s procenti.

V drugih podjetjih se dogajajo zopet žalostni slučaji, da podjetje delavcem ne plača mezde ob času, ko čakajo na stroje — materijal in podobno. Zelo pogosto se dogajajo slučaji, da delavci zgubijo dnevno 3—6 ur katere jim podjetje plača po 50 par na uro. Vse te zamude hoče podjetje kriti z delavčevim akordnim zaslužkom, ki je skrajno slab. Upeljani števci, katere sicer še upeljujejo in montirajo na stroje skoraj vsa podjetja, pa takorekoč delavcem kradejo zaslužek, zato bi bilo pametno in potrebno, da se ti števci takoj odpravijo.

Tretja točka v kolektivni pogodbi vsebuje, da mora podjetje plačati delavcem 100% poviška na mezdo, če delavec redno dela ob navedenih praznikih. V slučaju vzdrževalnih in pripravljalnih del pa 60% pribitka. Nekatera podjetja pa redno delo ob teh praznikih prekrstijo v pripravljalna in vzdrževalna dela in plačajo s 50% pribitkom. Zunanjemu delavstvu pa plačajo celo z navadno mezdo za dela ob praznikih.

To je slika, katero je ustvarila med delavstvom in podjetji, socialistično-komunistična nadvlada s sodelovanjem kapitalistično liberalnih fraz. Velika je ta preizkušnja našega slovenskega delavstva, ki bo v bodoče znalo ščititi koristi slovenskega delavstva in interese slovenskega naroda.

Murska Sobota

Tovarna dežnikov v D. Lendavi je zopet odpustila 10 delavk. Odpuščene delavke so tembolj prizadete, ker so odpuščene ravno sedaj, ko je zima pred durmi in ni nikjer izgledov za kako drugo zaposlitev.

Kakor smo že poročali je v D. Lendavi nujno potrebna ustanovitev podružnice ZZZD, katera bo ščitila delavce pred raznimi nezakonitostmi.

Borza dela v Murski Soboti je pred kratkim zopet odposlala 25 delavcev v Nemčijo. Nemci ponovno in ponovno naročajo naše delavce, kar je dokaz, da so si naši delavci s svojo pridnostjo in strokovno izobrazbo v poljedelski stroki pridobili sloves dobrih delavcev, daleč preko mej naše države.

Ker se vsled končane sezone, poljski delavci, kateri so bili zaposleni v Bački in v Vojvodini že vračajo, so se tudi na borzi dela v Murski Soboti začeli prijavljati brezposelni delavci v večjem obsegu. Med temi delavci je mnogo takih, kateri so zaslužili komaj toliko, da so se preživeli čez leto, sedaj na zimo so pa ostali brez vseh sredstev. Ker pa poljski delavci nimajo pravice do podpore na borzi dela, bo mogla banovina iz svojih sredstev prispevati, da se vsaj nekoliko omili beda teh siromašnih delavcev čez zimo, dokler ne dobijo spomladi zopet zaposlitve.

Med raznimi poneverbami, katere so uradni revizorji odkrili v naši Krajini je omembe vredna poneverba poštnega denarja v znesku 62.000.— dinarjev, katere je poneveril poštni uradnik Kapetanovič v Prosenjakovcih. Najbolj žalostno pri tem je to, da je med oškodovanci največ naših izseljencev, kateri so iz tujine pošiljali svoje težko prislužene prihranke v domovino. Kakor smo slišali bo poštna uprava vsem prizadetim oškodovancem škodo povrnila.

Ker se mezdno gibanje naših tovarniških delavk vsak dan bolj in bolj širi, je tovarna perila »Šiftar« svojim delavkam povišala plačo za 0.50 Din pri akordnem delu, kar je tako malenkostno, da ni vredno omenjati. Razumljivo je, da se delavke s tem malenkostnim poviškom ne bodo zadovoljile ampak se bodo v borbi za svoje pravice borile do končne zmage.

Kakor smo v časopisih čitali namerava nemška vlada tudi svojo marko devalvirati in to celo za 50%. Vsled tega opozarjamo vse naše delavce v Nemčiji, da svoje prihranke sproti pošiljajo v domovino, da vsled morebitne devalvacije ne bodo odškodovani, kakor svoj čas v Franciji.

Vse sezonske delavce, kateri so zaposleni v naši države opozarjamo na Kom. razpis 40/38. G. D. br. 105364-38 s katerim je vsem sezonskim delavcem dovoljen 90% popust na vseh drž. železnicah, kadar se iz dela vračajo v svojo domovno občino. Za dosego te olajšave je potrebno potrdilo delodajalca, kjer je bil sezonski delavec zaposlen. To potrdilo mora biti od občine in delodajalca potrjeno.

Nadaljna poročila sledijo zaradi pomanjkanja prostora v prihodnji številki.

Sestanki in zborovanja.

V SOBOTO, DNE 5. NOVEMBRA:

NOVO MESTO: članski sestanek ob 6. zvečer v Rokodelskem domu.

V NEDELJO, DNE 6. NOVEMBRA:

VAVTA VAS: članski sestanek ob 7 zjutraj v običajnih prostorih.

SOTESKA: članski sestanek ob 11 dopoldne v Prosvetni dvorani.

MISLINJE: članski sestanek ob 7 zjutraj v običajnih prostorih.

V TOREK, DNE 8. NOVEMBRA:

CELJE: članski sestanek ob 6 zvečer v Domu v Samostanski ulici.

DROBNE DOMAČE

Zelo potreben korak ministra Cvetkovića. Pri nas so zdravila odločno predraga in jih siromašni ljudje sploh ne morejo kupovati, če niso člani bolniških blagajn. Zato je minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Cvetković imenoval komisijo, ki bo vsestransko proučila to vprašanje, ugotovila, zakaj so zdravila tako draga, in skušala ukreniti vse potrebno, da se pocenijo.

Dne 24. oktobra 1918 je bil upor slovenskih fantov v Codroipu na italijanskem bojišču. Niso hoteli več iti na Piavo. S tem dnem se je tudi začela rušiti avstrijska fronta na Laškem. Vse se je obrnilo in hitelo v domače kraje. Italijanska armada je pozneje naskočila prazne postojanke in slavila zmago pri Vittorio Venetto. Te dni so se bivši bojevniki spominjali dvajsete obletnice konca svetovne vojne.

Perutninsko razstavo so te dni v Mariboru odprli. Ban. dr. Natlačen je povedal, da je banska uprava doslej po znižani ceni razdelila nad 100.000 jajc ter nad 2000 petelinov in nad 2000 kokoši

Tudi brez želodca lahko živiš. Gostilničarki Katici Opačič iz Daruvarja je zdravnik pred nekaj leti vsled težke bolezni vzel želodec, nakar si je morala žena na svoj način pripravljati hrano. Do sedaj je bilo v naši državi izvršenih že več podobnih operatij, pa se nobena ni posrečila. Daruvarska gostilničarka je edina, ki lahko živi brez želodca. V kratkem času se je zredila za 7 kg.

V Primorju cvete sadno drevje. V Dalmaciji imajo zadnje dni pravo pomladansko vreme. Tako lepe jeseni že dolgo ne pomnijo. Čez dan je tako vroče, da sede ljudje najraje v senci, mnogi se še kopljejo kakor poleti. Ponekod je sadno drevje v cvetju, kakor pomladi. Posledica izredno toplega vremena je tudi ta, da se dobi na trgu zeleni grah in zgodnji krompir, kakor ga sicer prodajajo samo spomladi.

Okrog 10.000 volilcev bo imel Maribor, Ljubljana 24.000, Celje pa 6000.

Vlak je skočil s tirov. V neposredni bližini Podsuseda je iztiril vlak, ki je odpeljal iz Zagreba proti Ljubljani. Lokomotiva je skočila s tračnic in poštni voz. Vlakovodji pa se je posrečilo vlak ustaviti in sta se le lakomotiva in poštni voz malo nagnila. Med potniki je seveda prišlo do velike panike, vendar pa zaradi nezgode vlaka ni bil nihče ranjen, pač pa od prtljage, ki je zaradi nagle ustavitve vlaka popadala na potnike. Ljudskih žrtev ni bilo in tudi materijelne škode ne. Poškodovane so le tračnice. Vlak so vrinili v Zagreb in brzovlak je čez Karlovac nadaljeval pot proti Ljubljani.

Ker ni prav jedla grozdje. Z grozdjem vred je pogoltnila oso Sarajevčanka Anka Mildek in padla zaradi tega v nezavest. Mildekova je kupila na trgu grozdje in spotoma, ko je šla preko železniške proge, zobala. Nevede je pojedla tudi oso. Prav blizu tirov pa jo je nenadoma prijela slabost, da se je nezavestna zgrudila. Prepeljali so jo v bolnišnico, kjer so ji izprali želodec in našli v njem oso. Osa je s svojim pikom onemogočila delovanje gibnih živcev in je žena zaradi tega padla v nezavest.

Peki zahtevajo lastno zbornico. Pekovsko zbornico so na zborovanju pekovskih mojstrov v Belgradu zahtevali nekateri govorniki. Pekovski stan naj bi se docela osamosvojih ter izločil iz obrtne zbornice, da bi bil tako v svoji zbornici deležen večjega upoštevanja in napredka.

Živinozdravniki iz vse države so zborovali v nedeljo v Belgradu. Iz poročil se da posneti, da gre njihovo delo za tem, da se v naši državi izpelje pravo nadzorstvo nad življenjskimi potrebščinami. Dalje hočejo, da se pomnoži pregledovanje živali, kajti v naši državi oboli vsako leto nekaj nad 20.000 ljudi zaradi pasje stekline.

Mlada kolesarka se je smrtno ponesrečila. Fanika Romihova, 17 letna hčerka rudniškega paznika iz Toplic pri Zagorju ob Savi, je zaradi odpovedi zavore padla s kolesom v obcestni jarek in obležala mrtva s prebito lobanjo.

Dva si prebila lobanjo. Na Polšniku pri Litiji sta se zadnjo nedeljo ponesrečila 17 letna delavka Zora Žagar in 30 letni delavec Alojzij Papež. Pri prevažanju pohištva se je prevrnil voz, oba sta padla z voza in sta si pri padcu prebila lobanjo. V zelo resnem stanju so ju prepeljali v ljubljansko bolnico.

20 koles ukradli. Sedaj je končno razkrinkana nevarna tatinska družba, ki se je pečala v Mariboru s tatvinami koles. Policija je spravila za zapahe raznašalca kruha Adolfa Pinterja, delavca Bruna Gajška in delavca Feliksa Germa. Prijeli so jih zaradi vlomov v pralnice v Magdalenskem predmestju. Ko pa so napravili pri njih preiskavo, so prišli na dan razni deli koles, nakradeno orodje in cele gore ukradenega perila. Ta triperesna deteljica ja zagrešila 9 vlomov in tatvin. Glavni posel so jim bile tatvine koles. Dosedaj so jim dokazali 20 takih tatvin.

Zapisana pravica

Ali se lahko pritožim proti razsodbi Obrtnega sodišča?

Ako prisostvujeta razpravi obe stranki izreče sodnik razsodbo ustmeno in tedaj teče prizivni rok od prihodnjega dneva dalje ter traja 14 dni. Obrtno sodišče izstavi razsodbo pismeno le, ako to zahteva prizadeta stranka, vendar teče tudi v tem primeru rok za pritožbe od dneva ustne razsodbe.

Le v tem slučaju, da ena prizadetih strank ni prisotna, mora sodišče dostaviti neprisotni stranki sodbo pismeno in tedaj teče rok od dneva dostavljene sodbe.

Proti razsodbi Obrtnega sodišča je dopustna pritožba na **Okrožno sodišče**, ki odloča končnoveljavno.

Pritožbo dam lahko na zapisnik pri Obrtnem sodišču ter se pri razpravi Okrožnega sodišča lahko zastopam sam, ali potom advokata. Po sedanji praksi sodišče ne daje brezplačnih advokatov za pritožbe proti razsodbam Obrtnih sodišč.

Kako vložim tožbo pri Okrajnem sodišču?

Ako je za moj spor pristojno Okrajno sodišče, se javim pri tem sodišču ter dam moj zahtevek na zapisnik. Pri Okrajnem sodišču sodi sodnik poedinec, ki poizkusi enako najprvo poravnavo in sprejema ugovore (nedopustnost pravne poti, itd.). Ako ta prvi narok ne uspe, tedaj razpiše ustno razpravo. Ker razsoja Okrajno sodišče v gotovih sporih že končnoveljavno, je dobro, da vloži delavec tožbo pismeno v dveh izvodih z enim nadpisom. Nadpis je prepis prve strani, na kateri se napiše samo naslov sodišča, ime in naslovi tožeče in tožene stranke, se označi tožbeni zahtevek ter število izvodov in prilog. Pri Okrajnem sodišču lahko zastopa delavca advokat.

Kdaj se lahko pritožim proti sodbi Okrajnega sodišča?

V roku 15 dni od dneva izrečene sodbe, odnosno v slučaju, kjer ena izmed strank ni navzoča, pa v roku 15 dni od dneva dostavljene sodbe. Okrajno sodišče razsoja spored do 500 dinarjev končnoveljavno ter je možna le pritožba iz razlogov ničnosti, v sporih od Din 501 do Din 5000 je možna pritožba na Okrožno sodišče. Ako tudi Okrožno sodišče sodbo potrdi, postane s tem razsodba pravomočna. Ako pa izreče Okrožno sodišče drugačno razsodbo, potem je možna še pritožba na Stol sedmorice. V sporih preko 5000.— pa je v vsakem primeru možna pritožba na Stol sedmorice.

Kolik je pritožni rok v najemninskih zadevah?

Za najemninske zadeve znaša pritožni rok 8 dni od dneva izrečene odnosno, če je ena stranka odsotna, od dneva dostavljene razsodbe.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

Volilno gibanje.

Nekdaj vsemogočna JNS se popolnoma razkraja, ker se njeni funkcionarji in člani ne strinjajo z dr. Kramerjevo ljudskofrontaško politiko. Prvi je nastopil proti temu zagrebški banovinski odbor JNS, njen ban. odbor v zetski banovini pa je v celoti prestopil v JRZ. V Zemunu so se organizacije JNS same razšle, tako, da bo dr. Maček nosilec liste ne združene, temveč razbite opozicije.

JRZ že sestavlja svoje kandidatne liste, katere nosilec bo predsednik dr. Stojadinović.

Voditelja »Zbora« Dimitrije Ljotića pa so v Belgradu zaprli radi neprijavljenega sestanka.

Društveno gibanje.

Svoj občni zbor je imela **Prosvetna zveza** v Ljubljani. Izvoljen je nov odbor z univ. prof. dr. Lukmanom na čelu. Tudi **Rafaelova družba** je imela svoj občni zbor. Za predsednika je bil ponovno izvoljen prezv. g. škof dr. Rožman.

V Zagrebu se je vršil **socialni teden**, v katerem so izbrani predavatelji obravnavali pereča vprašanja pod vidikom katol. smernic. Sv. oče je prireditvi želel veliko uspeha.

Drugod

Anglija.

V Angliji se navdušujejo za oboroževanje, ker je narod spoznal, da je angleški imperij v nevarnosti in nastajajo v njem razpoke. Da bi se dominijoni ožje povezali z matico Anglijo, namerava angleški kralj obiskati Kanado, katero smatrajo za steber bodočnosti Anglije. Za guvernerja Avstralije pa je bil imenovan vojvoda Kentski, svak našega kneza namestnika Pavla.

Francija

V Franciji vedno bolj jasno vidijo, da je slabosti, ki jo je država ob priliki monakovske konference pokazala, kriva ljudska fronta oz. komunizem, ki razkraja sleherno družbeno življenje. V Marseillu se je vršil kongres radikalne stranke, kjer je min. predsednik Daladier naznačil nova pota, po katerih bo odslej krenila Francija. Ljudska fronta se je že razbila in francosko-sovjetski pakt bodo odpovedali. Za časa kongresa je izbruhnil v neki veletrgovini v Marseillu ogromen požar, ki je povzročil za 30 milijonov frankov škode in zahteval okoli 100 človeških žrtev. Sumijo, da so požar podtaknili komunisti radi maščevanja, ker se jih radikali otepljejo.

Italija.

Z protijudovskimi ukrepi nadaljujejo. V Libiji so izgnali vse jude, ki so imeli vso trgovino s čajem v svojih rokah; ta je postala sedaj državni monopol in so se cene čaju takoj znižale za 20%. V Abesinijo odpravljajo na tisoče kolonistov, sedaj pa vodijo propagando, da bi se javile tudi ženske, ker pride v Adis Abebi na 26.000 belih moških le 6.000 belih žen, zakon pa prepoveduje mešane zakone med Italijani in Abesinci.

Češkoslovaška.

Češko-slovaška-rusinska država se polagoma ureja in postavlja na nove temelje. Češke meje so že definitivne, glede slovaško-madžarske meje pa se je vršila dne 2. novembra na Dunaju konferenca Italije in Nemčije, ki je končnoveljavno razsodila o bodoči meji med Madžarsko in Češkoslovaško.

Po tej razsodbi dobi Madžarska mesta Nove Zamky, Levenec, Lučenec, Košice, Užhorod in Munkačevo.

Nova meja se bo držala v glavnem te črte, upoštevajoč med imenovanimi mesti narodnostne razmere.

Ozemlja, ki je o njih razsodišče odločilo, da pripadajo Madžarski, bo madžarska vojska zasedla med 6. in 10. novembrom. Podrobnosti o zasedanju tega ozemlja bo določila posebna češkoslovaško-madžarska komisija.

V krogih, ki stoje blizu razsodiščne konference, izjavljajo, da so Slovaki in Rusini zelo slabo odrezali, ker izgube obsežna ozemlja, koder prebivajo Slovaki in Rusini. Slednji so izgubili sploh najvažnejši mesti in sedaj tako rekoč nimajo nobenih prometnih zvez. V istih krogih menijo, da je Madžarska od svojih prijateljev dobila navodila, kako naj postopa: naj zelo veliko zahteva, da se bo pri razsodišču lahko reklo, da je morala mnogo popustiti, dejansko pa bo dobila to, kar je prav za prav hotela. Borba za skupne meje s Poljsko spada v okvir tega manevriranja. Madžarska sama ni verjela, da bi mogla to doseči, toda na konferenci je bilo razsodnikom delo le olajšano, ko so imeli izgovor, da so Madžari žrtvovali večji del svojih zahtev in da se jim mora ustreči, v kolikor se tiče Košic, Užhoroda in Munkačeva. Madžarska taktika se je izkazala zelo koristna.

Na češko-slovaško-ukrajinsko delegacijo je proglasitev razsodbe napravila porazen vtis. Takšnega izida niso pričakovali, ker so bili prepričani, da bo zmagalo narodnostno načelo. Češkoslovaško-ukrajinska država dobi sedaj meje, ki so nemogoče, izgubi nekaj stotisoč Slovanov, ki pridejo pod madžarski jarem, izgubi prometne zveze med Češko in Ukrajinsko in izgubi tudi velik del železnih in premogovnih rudnikov v Karpatski Ukrajini. Nova čsl. država izgubi tudi neposredno zvezo z Romunijo.

Največ težkoč je dosedaj imela Rusinska, ki ima v tej kratki dobi že tretjega predsednika vlade, drugi predsednik dr. Brody je bil aretiran, ker je delal na to, da pride Rusinska država pod Madžarsko, medtem ko hoče narod obdržati svojo svobodo v Češko-slovaško-rusinski državni zvezi, ki se bo odslej imenovala Sredoslavija. Poljaki se bojijo, da Rusinska ne bi postala izhodišče za vstvaritev svobodne države vsega Ukrajinskega naroda, katerega je v Poljski 7 milijonov, v Sovjetiji pa 30.

Notranjepolitično je v državi zavladal nov kurz in so začeli izganjati Jude, katerih je v celi državi 200.000, na samem Slovaškem pa 40.000. Na Češkem se bodo združile najbrže nekatere politične stranke, vendar bo ostala katoliška stranka samostojna in ostane msgr. Šramek njen predsednik, Slovaška pa nastopa zelo ostro proti framasonom; povodom preiskave v prostorih lože v Bratislavi je prišlo do senzacionalnih odkritij o delovanju teh škodljivcev naroda. Slovaški predsednik vlade dr. Tiso je izjavil, da bo Slovaška stanovska država, kjer bodo mesto strank odločali stanovi in ne bo mesta za nauk Lenina in Marksa, temveč bo slovaški narod uredil svoje družbeno življenje po krščanskih načelih.

Sovjetska Unija.

Boljševiki se zelo hudujejo nad svojim ponovnim porazom, ker jim je na Češkem odklenkalo. Moskovski listi bruhajo ogenj in žveplo, ker ČSR izganja emigrante raznih držav, ki so pod pretvezo boja za mir proti fašizmu in za demokracijo zasledovali svoje temne cilje po navodilih kominterne.

Palestina.

V Sveti deželi trajajo krvavi boji dalje in Anglija ne more obvladati položaja. Po vojni se je v Palestini namreč naselilo okoli 300.000 Judov, katere ščiti Anglija radi vzdrževanja ravnotežja na Bližnjem vzhodu, Arabci pa so proti dotoku Judov in se borijo za Palestino z velikim fanatizmom. Poleg tega dobivajo tudi pomoč od neke države, ki je zainteresirana na tem, da se angleški imperij oslabi. Judov se hočejo povsod otresti, celo Avstralija je prepovedala prihod judovskih emigrantov,

Daljni vzhod.

Po padcu Hankova in Kantona izgleda, da je usoda Kitajske zapečatena in nastopa nova faza v življenje azijskih narodov. Z japonsko zmago je tudi Anglija izgubila v tem delu sveta svoj vpliv. Sedaj bo odvisno od tega, ali se bodo Kitajci še branili in če bodo Japonci mogli tudi v gospodarskem oziru obvladati položaj. Vsekakor pa pomeni poraz Kitajske hud udarec za boljševike.

BELEŽKE

NEPOLITIČNI MAČKOV GOLAŽ

V nedeljo dne 16. oktobra so imeli papirničarji v Dobu pri Domžalah strokovni krščansko-socialistični sestanek, na katerem je govoril njih predsednik Bukovec, da bodo oni v opoziciji in da gredo volit »Mačka«. Škoda je le, da je v tej opoziciji več kakor polovica žensk, ki pa nimajo volilne pravice. Ti strokovničarji so torej le za »Mačka«, čeprav bi se stalno radi sklicevali na J. Ev. Kreka, ki je leta 1894 v Ljubljani ustanovil slovensko katoliško delavsko društvo in umrl leta 1917, ko še ni bilo ne Mačka in tudi ne krščanskega socializma; ta se je namreč rodil šele 7. VI. 1925 na prvem kongresu krščanskih socialistov v Ljubljani.

RODOLJUBI.

Socialisti, beli ali rdeči se spoznajo po tem, da najraje hvalijo tuje. Nikoli še niso našli besedico za našo soc. zakonodajo. Ker se »sodružne« zakonodaje na vzhodu sramujejo, pa sedaj raje hvalijo — amerikansko. Delavcem hočejo delati dolge zobe, ko poročajo, da bodo v Ameriki dobili minimalno plačo 25 centov na uro, torej kar 12 din; — ne povedo pa, kaj se dobi v Ameriki za 25 centov.

OUZD v sept. 1938

Članov	103.972	(+ 1.938)
bolnikov	2.697	(+ 77)
odstotek bolnikov	2.59%	(+ 0.02%)
povprečna dnevna zavarovalna plača Din	25.49	(+ 1.23)
celokupna dnevna zavarovalna plača Din	2,650.671.60	(+ 175.608.80)
celokupna dnevna	2,650.671.60	

Povprečni stalež zavarovancev OUZD-a je znašal v septembru 1938 103.972 zavarovalnih delavcev. V primeri z lanskim letom je stalež letos za + 1938 zavarovancev večji, v primerjavi s predhodnjim mesecem avgustom pa za — 444 zavarovancev manjši.

Radi večjega števila zavarovancev je poskočilo število bolnikov za + 77 oseb, vendar se odstotek bolnikov ni v primerjavi z lanskim letom skoraj nič spremenil.

Povprečna dnevna zavarovana plača, katera približno odgovarja dnevnemu zaslužku povprečnega delavca, še vedno narašča, vendar ne več tako intenzivno, kot v prvi polovici leta 1938.

Mesec	Povprečna dnevna zavarovana plača	Letni prirast	Mesečni prirast
april	Din 24.47	+ 1.45	+ 0.57
maj	Din 24.71	+ 1.45	+ 0.24
junij	Din 24.95	+ 1.43	+ 0.24
julij	Din 25.14	+ 1.34	+ 0.19
avgust	Din 25.35	+ 1.30	+ 0.21
september	Din 25.49	+ 1.23	+ 0.14

Tudi celokupna dnevna zavarovana plača, katera približno odgovarja dnevnemu zaslužku vsega zavarovanega delavstva, še vedno narašča in znaša v septembru 1938 Din 2,650.671.60.

PO SVETU

Na črnem morju že več dni divjajo veliki viharji, ki so zahtevali že več človeških žrtev. Ko so te dni reševali obrežne parnike, ki so stali zunaj Konstance, je vihar od vlačilca odtrgal velik čoln, ki je v njem bilo 12 mož posadke. Vihar je potem čoln odnesel ven na široko razburkano morje. Čolna še niso mogli najti, in je precej gotovo, da ga je požrlo s posadko vred divje morje. V Karpatih je bil med temi viharji velik snežni metež, med katerim je zapadlo 60 cm snega.

Plavanje z zvezanimi rokami. Indijec Das Gubta je plaval neprestano 61 ur in 10 minut z zvezanimi rokami in nogami. S tem je seveda postavil nov rekord posebne vrste.

Nizozemska sodišča proti bogokletstvu. Na Nizozemskem so sodišča začela kaznovati bogokletne izjave s temnico. Tako je n. pr. sodišče v Haarlemu obsodilo na dva meseca zapora urednika nekega svobodomiselnega lista, ker je pisal v listu bogokletne stvari.

V Lurdu je nedavno nenadoma ozdravel neki bolnik, ki so ga prepeljali romarji iz Arrasa. Ko so ga skopali v votlini, se je takoj čutil zdravega. Zdravnik je ugotovil, da je izginil tuberkulozni tvor na ledvicah, z njim pa so tudi prenehale neznosne bolečine, ki jih je bolnik do tega trenutka trpel.

Brezposelnost v Angliji. Od septembra prejšnjega leta do septembra tega leta se je brezposelnost v Angliji povečala za blizu pol milijona oseb.

Nemci so končali trdnjavski pas na zapadni meji. Poročajo, da je utrjen pas, ki ga Nemci imenujejo Siegfriedova obrambna linija, nekaj neprekosljivega, kar dosedaj še ni zgradila nobena država za svojo obrambo. Glavna lastnost obrambne črte je v tem, da popolnoma onemogoči napredovanje motoriziranih čet oziroma motoriziranega orožja. V polju pred utrdbami so namreč postavljene v široki črti nekakšne kopice iz cementa in železa, skozi katere bi se tanki ne mogli preriti in bi bili takoj od topništva, ki je nameščeno v bojni črti, uničeni. Velik del utrjenega pasu pa je že zaseden od čet. Utrdbe so skoraj vse pod zemljo in dobro oskrbljene, celo s toplo tekočo vodo. Omembe vredni so tudi položaji za strojnice, ki so nameščene v betoniranih zakloniščih, zvezanih s telefonom. Strelivo za ta gnezdišča strojnic dohaja s pomočjo posebnih električnih naprav.

Komunisti se selijo iz Prage v Moskvo. Vodja češkoslovaške komunistične stranke poslanec Gottwald odpotuje kmalu v Moskvo, kjer bo prevzel vodstvo srednjeevropskega oddelka pri Kominterni. V zadnjih tednih mu je bilo popolnoma onemogočeno sleherno politično delovanje.

Iz Moskve prihajajo vesti, da je bil dosedanji visoki funkcionar v komisariatu za notranje zadeve Emelianov imenovan za komisarja težke industrije namesto Kaganoviča, ki mu je bilo dodeljeno neko manjše in neznatno mesto. Ta sprememba je povzročila v poučenih krogih veliko zanimanje, ker je znano, da je Kaganovič eden izmed poslednjih stare garde, ki je bila pri Stalinu v milosti. Kaganovič ni bil samo zvest sotrudnik Stalinov, temveč celo njegov rojak. Kaganovič je bil baje odstranjen zato iz komisariata za težko industrijo, ker jo je prav tako desorganiziral, kakor svoječasno železnice.

Eksplozija na parniku. Na nizozemskem tovornem parniku »Klarisa«, ki je bil zasidran v novosodskem pristanišču, je nastala močna eksplozija. Kos železa je ubil strojnika Franja Traška z Dunaja. Parnik je priplul iz Romunije.

Tri ugotovitve. Na okrožnico, ki so jo bili pred enim letom španski škofje naslovili na ves izobraženi svet, zlasti na vesoljni episkopat, je došlo nešteto odgovorov, podpisanih od več kot tisoč škofov. Te odgovore sedaj objavljajo v posebni knjigi. V treh stvareh so odgovorili soglasni: a) da se katoliška Španija v sedanji vojski res bojuje za varstvo vere; b) da moramo imeti španijo za mučeniško deželo, če imamo pred očmi tisočere žrtve škofov, duhovnikov, redovnikov in drugih vernikov, ki so za vero prelili svojo kri; in c) da špansko ljudstvo s svojo obrambno vojsko rešuje zahodno civilizacijo (omikanost), ki jo ogroža ruski komunizem.

IZŠLA JE KNJIGA:

»V PLAMENIH RDEČEGA PEKLA«.

(Spomini političnega kaznjenca), ki jo je napisal Albin Breznik. Knjigo je izdala Hohorjeva družba in stane 9.— din; dobi se v vseh knjigarnah. Toplo jo priporočamo!

List izdaja za konzorcij: Preželj Franc, Ljubljana. — Urejuje Križman Andrej, Tunjice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misij. tisk.: A. Trontelj, Grobljе.